

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 135/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **Pol'nohospodárska Pôda s. r. o.**, Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3, Zvolen, IČO 36 861 723, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Konečný, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 318/2020 z 27. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 138/2020 z 27. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň sťažovateľka žiada primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 377,63 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 26. februára 2016 domáhala proti žalovanej [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) určenia, že je výlučnou vlastníčkou v ústavnej sťažnosti špecifikovaného pozemku. Jedným z dôkazov naliehavosti právneho záujmu bola skutočnosť, že žalovaná bez uvedenia dôvodov odstúpila od kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi ňou a sťažovateľkou. V čase podania žaloby bola ako vlastník evidovaná žalovaná napriek tomu, že vlastnícke právo k spornému pozemku previedla na sťažovateľku. Následne došlo zo strany žalovanej k ďalším prevodom vlastníckeho práva. Bola uzatvorená kúpna zmluva so spoločnosťou MH Invest, s. r. o., a následne kúpna zmluva medzi MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o. Právoplatným rozhodnutím Okresného úradu Nitra č. k. OU-NR-OVBP2-2016/0321897-32 z 18. augusta 2016 došlo k vyvlastneniu sporného pozemku v prospech spoločnosti MH Invest, s. r. o., a k uloženiu finančných prostriedkov za vyvlastnenie do úschovy. Zmenenou žalobou sa sťažovateľka následne domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou sporného pozemku ku dňu vyvlastnenia.

3. Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 16 C 158/2016 z 29. marca 2019 pripustil zmenu žaloby. Následne rozsudkom č. k. 16 C 158/2016 z 8. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol s odôvodnením, že vznik predkupného práva štátu spôsobil dodatočnú nemožnosť plnenia kúpnej zmluvy, a preto vlastnícke právo sťažovateľky nevzniklo.

4. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 5 Co 147/2019 zo 17. júna 2020 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil prvoinštančné rozhodnutie. Na rozdiel od okresného súdu krajský súd dospel k názoru, že naliehavý právny záujem sťažovateľky na požadovanom určení vlastníckeho práva vo vzťahu k nehnuteľnosti do minulosti, konkrétne ku dňu vyvlastnenia, nie je daný. Uvedený záver krajský súd odôvodnil tým, že v čase podania žaloby sťažovateľka ako žalobkyňa nebola v katastri nehnuteľností evidovaná ako vlastníčka, a preto aj z tohto dôvodu nebolo možné považovať sťažovateľku za takú vlastníčku, ktorej bola nehnuteľnosť vyvlastnená. Odvolací súd tiež uviedol, že žalobou žiadané určenie by ani nemalo vplyv na zmenu aktuálne zapísaného vlastníka. Krajský súd v odôvodnení rozsudku zdôraznil, že určovacie žaloby majú preventívnu funkciu, smerujú k tomu, aby sa porušeniu práva v budúcnosti predišlo. Z tohto dôvodu žaloba o určenie nie je spravidla opodstatnená tam, kde sa možno domáhať ochrany žalobou na plnenie. Právo (právny vzťah), ktorého existenciu alebo neexistenciu určovací výrok vyslovuje, je týmto výrokom vždy určované len vo vzťahu k prítomnosti. Pre rozhodnutie teda nemôže byť rozhodujúci stav, ktorý tu už nie je. Vo vzťahu k záverom okresného súdu o nemožnosti plnenia krajský súd uviedol: *„Kúpna zmluva medzi žalobcom a žalovanou bola uzatvorená dňa 07. 07. 2015, preto v čase uzavretia predmetnej zmluvy nebola zmluvná voľnosť účastníkov zmluvného vzťahu obmedzená, tzn. neexistovala skutočnosť, ktorá by bránila realizácii predmetu zmluvy. Táto nastala až po uzatvorení zmluvy, ale pred rozhodnutím správneho orgánu o vklade, na ktorú bol správny orgán povinný prihliadnuť. Určenie vlastníckeho práva tak, ako sa ho žalobca, aj po zmene žaloby domáha, teda bráni dodatočná nemožnosť plnenia. Správne prvoinštančný súd podporil svoje rozhodnutie s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžrk/5/2017 a sp. zn. 10Sžrk/8/2017. V tomto smere odvolací súd nemá čo vytknúť prvoinštančnému súdu, pokiaľ ide o posúdenie okamihu vzniku predkupného práva a následne*

nemožnosti plnenia. Odvolací súd nemá pochybnosť o tom, že skutočnosti, ktoré nastali po prevode vlastníckeho práva k sporným pozemkom, založili dodatočnú nemožnosť plnenia, odhliadnuc však od toho, že primárne mala byť žaloba zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu.“

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Arbitrárnosť záveru krajského súdu o nedostatku naliehavého záujmu sťažovateľka odôvodňovala tým, že v danej veci je stále aktuálna otázka, komu má byť náhrada za vyvlastnené pozemky vyplatená. Podmienkou na vyplatenie náhrady je, že sťažovateľka musí preukázať, že bola vlastníčkou pozemku ku dňu jeho vyvlastnenia. Sťažovateľka v dovolaní tiež namietala, že odvolací súd jej neposkytol procesný priestor na vyjadrenie k dovtedy nepoužitým ustanoveniam právneho predpisu (konanie o úschovách, teda iné posúdenie veci, čo sa týka naliehavého právneho záujmu).

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. c) CSP dovolanie sťažovateľky odmietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že napadnutý rozsudok krajského súdu spĺňa zákonné požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia, krajský súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, pričom je zrejmé, ako a z akých dôvodov vo veci samej rozhodol.

K namietanému porušeniu § 382 CSP najvyšší súd konštatoval, že krajský súd spor neposudzoval podľa iných ustanovení zákona a na vec nesubsumoval také ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci súdom prvej inštancie neboli použité, t. j. krajský súd ustanovenia konania o úschovách žiadnym spôsobom neposudzoval ani z nich nevychádzal (ako to sťažovateľka v dovolaní neúspešne podsúva), preto nemohol ani prijať iné právne závery ako súd prvej inštancie, ktoré by pre jeho rozsudok boli rozhodujúce. Najvyšší súd zároveň uviedol, že z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že sa prioritne zoberal tým, či sťažovateľka v konaní preukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Okresný súd dospel k záveru, že i keď právny záujem sťažovateľky na požadovanom určení je daný, sťažovateľke vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti v čase vyvlastnenia nesvedčilo. Odvolací súd sa rovnako prioritne zaoberal otázkou existencie naliehavého právneho záujmu, ale dospel k záveru, že nie je daný, keďže sťažovateľka požadovala určenie vlastníckeho práva spätne ku dňu vyvlastnenia. Krajský súd záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu len okrajovo podporil tvrdením, že sťažovateľka sa môže domáhať nároku v konaní o úschovách. Najvyšší súd na základe takého porovnania dospel k záveru, že súdy oboch inštancií založili svoje rozhodnutia na právnom posúdení naliehavého právneho záujmu podľa § 137 písm. c) CSP, i keď ho aplikovali odlišne. V tejto súvislosti dovolací súd poukázal na skutočnosť, že samotné odlišné posúdenie naliehavého právneho záujmu sťažovateľka dovolaním nenapadla.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Podľa názoru sťažovateľky zamietnutie žaloby z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu predstavuje vo všeobecnosti pre súd pohodlný dôvod zamietnutia žaloby bez toho, aby sa

musel zaoberať meritom veci. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentovala tým, že na účel vyplatenia náhrady za vyvlastnenie predmetných nehnuteľností nemohla petit žaloby formulovať napr. ako určenie platnosti kúpnej zmluvy, keďže takéto určenie by vzhľadom na ďalšie prevody predmetných nehnuteľností pred ich vyvlastnením nemohlo byť pre uvedený účel smerodajné, a zároveň kvôli solučnej úschove bolo vylúčené, aby bola sťažovateľka úspešná, ak by bola podala žalobu na plnenie. Podľa názoru sťažovateľky MH Invest, s. r. o., len simulovala svoju vôľu previesť predmetné pozemky na spoločnosť MH Invest II, s. r. o., s jasne čitateľným cieľom – skomplikovať skutkovú situáciu a znemožniť sťažovateľke domôcť sa svojich práv súdnou cestou.

8. Ako nesprávny procesný postup najvyššieho súdu sťažovateľka označila i skutočnosť, že dovolací súd o návrhu na odklad právoplatnosti rozsudku krajského súdu vôbec nerozhodol.

Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje sťažovateľka za arbitrárne, pričom tvrdí, že z doktríny materiálneho právneho štátu vyplýva požiadavka, aby sa súd vysporiadal s argumentmi strán, ktoré sú jasné, zrozumiteľné, dostatočne konkrétne.

9. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby jej bolo priznané primerané finančné zadostučinenie v sume 10 377,63 eur z dôvodu šiestich rokov trvajúcej právnej neistoty, pričom uvedená suma zodpovedá sume, za ktorú pozemok nadobudla od predávajúceho spoločnosť MH Invest, s. r. o.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo sťažovateľkino dovolanie odmietnuté. Ťažisko námietok sťažovateľky spočíva v nesúhlase s posúdením otázky jej naliehavého právneho záujmu vo veci určenia vlastníckeho práva k pozemku.

11. Ústavný súd konštatuje, že eviduje niekoľko desiatok ústavných sťažností fyzických osôb a právnických osôb (vrátane sťažovateľky) zastúpených advokátskou kanceláriou uvedenou v záhlaví tohto uznesenia, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd všeobecnými súdmi rozhodujúcimi v rôznych typoch konaní, ktorým predchádzalo podanie protestov okresnej prokuratúry proti rozhodnutiam katastrálneho úradu týkajúcim sa prevodov pozemkov v katastrálnom území Dražovce (a iných) v súvislosti s realizáciou stavby s názvom „Vybudovanie strategického parku“, ktorú ako významnú investíciu schválila vláda Slovenskej republiky uznesením č. 401 z 8. júla 2015 v znení jeho doplnenia uznesením č. 413/2015 z 21. júla 2015.

12. Keďže východiská rozhodovania ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy sú sťažovateľke známe (II. ÚS 159/2018, IV. ÚS 438/2018, IV. ÚS 507/2018, II. ÚS 425/2020, II. ÚS 588/2020, I. ÚS 13/2021, II. ÚS 482/2021, III. ÚS 281/2021, I. ÚS 455/2022, II. ÚS 534/2022, IV. ÚS 158/2022), ústavný súd ich v danom prípade nepovažoval za potrebné opakovať.

13. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti kritizovala predovšetkým potvrdzujúci rozsudok krajského súdu. Ústavného prieskumu rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu sa v petite ústavnej sťažnosti nedomáhala, iba všeobecne uviedla, že z doktríny materiálneho právneho štátu vyplýva požiadavka, aby sa všeobecný súd vysporiadal s argumentmi strán, ktoré sú jasné, zrozumiteľné, dostatočne konkrétne.

14. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom tohto návrhu, teda v konaní podľa čl. 127 ústavy tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti [tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pozn.], z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnajú ústavnoprávnu solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd. Ani v danej veci však ústavný súd dôvody na modifikovanie sťažnostného petitu nevidel (I. ÚS 514/2020, II. ÚS 534/2022).

15. Akceptujúc autonómiu vôle sťažovateľov, ak zákon o ústavnom súde vyslovene neuvedie inak, ústavný súd nemá možnosť rozhodovať *ultra petitem* a rozširovať individuálnu ochranu ústavnosti nad rámec, ktorý sťažovatelia požadujú (navrhujú). Taká možnosť tu nie je ani v prípade, že by zo skutkového stavu opísaného v návrhu na začatie konania (z ústavnej sťažnosti) vyplývali porušenia ďalších článkov ústavy alebo medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách podľa čl. 7 ods. 5 ústavy. Bez aktívneho prístupu navrhovateľov (sťažovateľov) ústavný súd zásadne nie je oprávnený ani povinný prijímať výroky, ktorých sa navrhovatelia (sťažovatelia) v petite nedomáhali, hoci by sa javili ako účinný prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd, a preto treba za osobitne dôležitú považovať náležitosť návrhu spočívajúcu v tom, že navrhovateľ musí uviesť, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (m. m. III. ÚS 419/2018, I. ÚS 329/2022).

16. Vzhľadom na námietku sťažovateľky o arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). K takému záveru však ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nedospel.

Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezistil žiadnu takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v Civilnom sporovom poriadku vo väzbe na rozhodné okolnosti veci. Odmietnutie dovolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu v danom prípade nepredstavuje odopretie spravodlivosti v podobe neochoty najvyššieho súdu zaoberať sa dovolacími námietkami sťažovateľky. I keď s právnym názorom krajského súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení nie je možné súhlasiť, faktom ostáva, že toto právne posúdenie nebolo predmetom sťažovateľkou podaného dovolania. Najvyšší súd sa tiež podrobne a ústavne udržateľným spôsobom vysporiadal s námietkou o eventúálnom porušení § 382 CSP, pričom porovnaním rozhodnutí súdov prvej a druhej inštancie dospel k jednoznačnému záveru o tom, že oba sudy sa primárne zaoberali otázkou preukázania naliehavého právneho záujmu sťažovateľky na požadovanom určení ako základnej podmienky na ďalší procesný postup. To, že všeobecné sudy dospeli k rozdielnemu výsledku v tejto otázke, ešte neznamená, že ju posudzovali na základe iných ustanovení príslušného právneho predpisu.

17. Primárnou úlohou všeobecného súdu je vykladať zákony a ďalšie právne predpisy, pričom právny názor najvyššieho súdu a jeho závery možno v posudzovanej veci považovať za zrozumiteľné a vnútorne vyvážené, a preto z ústavného hľadiska za udržateľné. Okrem toho netreba opomínať, že ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií alebo na úrovni krajských súdov prostredníctvom kolégií a predsedov kolégií (II. ÚS 79/2021).

18. Pokiaľ sťažovateľka namieta, že najvyšší súd nerozhodol o jej návrhu na odloženie právoplatnosti dovolaním napadnutého rozsudku, ústavný súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 SŽ 165/95 (Uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe*, 1997, č. 24, v ktorom konštatoval, že „*ak nie je na odklad dôvod, nevydáva osobitné rozhodnutie o zamietnutí návrhu na povolenie odkladu vykonateľnosti.*“). Túto skutočnosť poznačí v súdnom spise. Uvedený procesný postup možno z ústavnoprávneho hľadiska považovať za udržateľný.)

19. Vychádzajúc z uvedeného, je ústavný súd toho názoru, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľky. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. *Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite ústavnej sťažnosti už nezaoberal (finančné zadostučinenie).*

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu